

PŁUŻNY (8) *ai*

sg *m N* płużny (2). ◇ *A* płużny (1). ◇ [*f G* płużn(e)j.] ◇ *n N* płużn(e) (1). ◇ [*G* płużn(e)go. ◇ *A* płużn(e).] ◇ *pl* [*G* płużnych.] ◇ *A m pers* płużn(e) (1). *subst* płużn(e) (3).

Sł stp: płużny, płużni, *Cn brak*, *Linde XVII – XVIII w.*

Przymiotnik od „pług” (8) :

a. *Będący częścią pługa, związany z pługiem* (7) : *Rulla*, Płużne żelazne naczynie/ do ochędożenia kroyu oraczóm należące. *Mącz* 360a; [*Aratorius*, zum ackern gehðrig. płużny/ rolny. *Volck* 42].

Wyrażenia: »kroj płużny« = *lemiesz*; *dens aratri Mącz* (3): *Rallum*, instrumentum quo vomeres radendo purgantur, Naczynie/ króy płużny oskrobujące/ cziściące. *Mącz* 345b, 81d, 507c.

[»płużna łopata« = *lemiesz*: płużnych łopat 43 *InwMieszcz 1574 nr 192.*]

»żelaza płużne« = *lemiesz* (3): *Item zeznał yfch lyebyedzye Zwynar zelyaza płużne pokradl, kthore [...] za 9 grofchi przedal LibMal 1551/161, 1551/161; BielKron 131v; [A na zamek sochaczewski [rudnik] płaci wedle staradawnego obyczaja i prawa, chocia robi abo nie robi, żelaz płużnych 98 LustrRaw 1564 45, 1570 173; InwMieszcz 1575 nr 200; InwSzlachKal 1540 nr 52; LustrWpol I 197.]*

b. *Posługujący się pługiem, używający pługa* (1) : *małz pod śwę rękę Bogomodlne Zaki/ Grofzogonne Miefzczány/ y płużne Wieśniaki. RybWit A3.*

c. [*Stanowiący daninę zwaną „płużne”*]:

Zestawienie: »zboże, pszenica płużna(-e)« [*szyk zmienny*]: *Summa* pszenice płużnej od sołtysów Wielkiej Żuławy, a od gburów Małej Żuławy miary gdańskiej ćw. 170 1/2 *LustrMalb I 75*; *Zboża płużnego od pługów 30 dają żyta ćw. 30, pszenice ćw. 30 LustrMalb II 99, II 5, 7, 8; ŹródłaEkMalb II 31.*

a. *W funkcji rzeczownika*: »płużne« = *danina płacona od tzw. pługa gruntu; flukorn*: *Ma włók in summa 63. [...] To jest sołtyskich 3, z których powinien służbę i płużnego z każdej włóki po ćwiertni LustrMalb I 34; Płużnego napisano w rewizyjej, iżby płacić mieli żyta ćw. 7, pszenice tyleż [...] sołtys z gburami pod przysięgą powiedzieli, iż tego nigdy nie dawali ani słychali, jeśli by to płużne kiedy dawano. LustrMalb II 21, I 8, 9, 12, 34, 40, II 23; Flukornu to jest płużne do skarbu: żyta ćw. 2, pszenice ćw. 2. ŹródłaEkMalb II 4, 4.]*

Synonim: **c.a.** *flukorn.*

Cf **PŁUGOWY, PŁUŻYCZNY**